

PS. ALLEHANDA OM VARJEHANDA

Läkekonstens symbol – en komplettering

På PS-sidorna i Läkartidningen 50/98, 4/99 och 8/99 har läkekonstens symbol och sambandet med Asklepios diskuterats. Man kan göra en medicinskt teologisk komplettering, eftersom det finns en intressant sådan.

I 4 Mos 21:6-9 skildras en händelse under slutet av israeliternas 40-åriga ökenvandring till det förlovade landet, Kanaan.

Judarna hade »knorrat» över umbäranden och besvärligheter och man kan läsa att som straff för detta »sände Herren giftiga ormar bland folket» och »mycket folk i Israel blev dödat» (4 Mos 21:6). I de efterföljande verserna ger Gud, efter Moses förbön för folket, en instruktion till honom hur han skall kunna rädda människorna: »Gör dig en orm och sätt upp den på en stång, och »när sedan någon hade blivit stungen av en orm, såg han upp på kopparormen och blev så vid liv» (4 Mos 21:8-9).

Att med säkerhet fastställa vad för slags »ormar» det var som bet israeliterna i öknen kan vi inte göra, det måste man ha klart för sig. Men, det finns en mycket trolig förklaring som det går att

få visst utombiblskt stöd för, vilket är mycket nog i liknande sammanhang.

I de trakter som israeliterna mot slutet av vandringen befann sig i ligger dagens Eilat och strax norr därom Timna, där det fanns koppargruvor som kung Salomo bearbetade. Den koppar som det talas om i bibeltexten finns alltså, och platsen stämmer rätt väl.

Men »ormen» då? Det är mycket möjligt att det rörde sig om *Dracunculus medinensis*, guineamasken, som visserligen inte är en orm utan en mask, men terminologin kan ju vara litet flytande (det hebreiska ordet som används här, *nachasch*, betyder dock »orm»).

Att guineamasken funnits i dessa områden är mycket troligt; att den kan orsaka dödsfall genom sårinfektion är oomtvistligt; och att människor förr i tiden – och även i våra dagar – använder sig av en träpinne eller trästicka för att få ut masken (som kan bli upp till en meter lång) ur kroppen genom försiktig vridning vet vi också. Som den store folkledare och lärare Moses tycks ha varit är det ganska rimligt att tänka sig att han tog till ordentliga don när han för

alla dessa ökenvandrare skulle visa hur de kunde befria sig från de otrevliga ormarna, eller maskarna. »Och när sedan någon hade blivit stungen av en orm såg han upp på kopparormen och blev så vid liv.»

Denna episod med medicinsk anknytning i Gamla testamentet behandlas i ett examensarbete i Gamla testamentets exegetik vid universitetet i Lund. Det finns tidigare en hel del skrivet om denna teori i diverse medicinska skrifter och för den som vill beskåda Moses kopparorm finns det en mycket förnämlig målning, utförd av Prins Eugen, i Karolinska sjukhusets entré.

Per-Erik Åbom
Jönköping

Vattensjuk vård

En tidig morgon ringer apotekschefen: »Det är översvämning på apoteket och vattnet tycks komma från din mottagning. Var snäll kom hit och öppna.»

Under ilfärden dit roterar tankarna. Har jag glömt att stänga av en kran? I andanom ser jag tusentals tabletter i upplösning, på väg ut genom apotekets avlopp, kloakrätter med biverkningar av hundratals mediciner och protester från Djurens vänner.

Det är bygnissen som har ställt till det. Varmvatten forsar ur ett rör i väggen. På mottagningen är fönstren dag-

iga i den tropiska värmen och det står vatten i tåhöjd på golvet.

Under mitt arbete med att skyffla undan vatten anländer en person av asiatisk börd på tåspetsarna, iförd mörk kostym, slips och svarta lackskor. Jag har i oredan glömt bort att han fått tid för en brådskande undersökning.

Medan jag undersöker patienten, plaskande kring britsen i bara fötter, vit rock och uppkavlade byxben, försöker jag finna några förmildrande omständigheter i situationen: »Du kommer åtminstone aldrig att glömma det här besöket.» Han menar dock att han varit

med om värre översvämningar i sitt hemland.

Efter undersökning och pappersexercis frågar han plötsligt: »Vill du bli vår husläkare?» En kort sekund tror jag självbelåtet att han med österländsk klarsyn upptäckt en bra doktor. Jag förstår emellertid att han i sin hemlängtan har valt Sveriges ende barfotaläkare.

Uffe Ravnskov
Lund